

Dicziunari Rumantsch Grischun

Dacurt è cumpari il fascicul 179 dal Dicziunari Rumantsch Grischun. Arnold Spescha preschenta

2

Da Schluoin fin Schnaus

Oz preschenta LIR ils abitadis da Schluoin, Ruschein, Schnaus e Ladir en la Foppa

8

DIE SÜDOSTSCHWEIZ

LA QUOTIDIANA

Redacziun: Via comerciala 22, 7007 Cuiras, tel. 081 920 07 10, fax 081 920 07 15

Contrat da fusiun es suot tet

■ (anr/rd) Cun ottanta perschient da las vuschs ha il suveran dals cumüns da Zernez, Susch e Lavin a la fin d'avrigl dit schi a la fusiun al nou cumün cun nom Zernez. Il cussagl cumünal transitori ha decis da celebrar l'act fuormal dal contrat da fusiun i'l Chastè Planta-Wildenberg a Zernez. In lündeschdi davomezdi ha gnü lö quist act culla suottascripziun. Dal cussagl transitori chi'd es activ amo fin la fin da quist on fan part ils capos René Hohenegger, president cumünal da Zernez, Emil

Müller, capo cumünal da Susch, e Linard Martinelli, cuvi da Lavin. La fusiun da Zernez/Brail, Susch e Lavin es decissa ed il contrat es suottascriut. Uossa seguan ulteriurs pass per cha la lavur cumünai v'la funcziuna bain e possa entrar in vigur pels 1. schner da quist on chi vain. La fin da güen es previsa la votumaziun davart la constituziun cumünala dal nou cumün e vers la fin da quista stà l'elecziun dal president cumünal.

> PAGINA 9

Ils capos e'ls chanzlists dals trais cumüns han suottascriut i'l Chastè Planta-Wildenberg a Zernez il contrat da fusiun. FOTO R. DURSCHLETTA

Catschadurs elegian niev tgamun

Robert Brunold da Sursaisa duei daventar successur da Beat Angerer da Tavau

DA HANS HUONDER / ANR

■ Sonda proxima elegia l'Uniu cantunala dils catschadurs da patenta dil Grischun in niev tgamun. Successur da Beat Angerer che ha presidiau l'uniun ils davos sis onns duei Robert Brunold daventar. Suentar 24 onns füss in Sursilvan aschia puspei president dils catschadurs grischuns. 1990 ei Peter Janki da Vuorz numadamein seretrats dil presidi suentar sis onns e cun el ils ulteriurs commembers dalla suprazonza centrala, medemamein oriunds dalla Surselva.

Cun Robert Brunold porta la Surselva in bien enonuschider dalla scena dalla catscha el cantun Grischun. Dapresent sesa el era ella suprazonza gronda dall'uniun cantunala. Plirs onns ha el presidiau cun success la reuniun dallas secziuns da catschadurs dalla Surselva. Ils ulteriurs commembers novs dalla suprazonza centrala derivan da secziuns digl entir cantun Grischun. Da niev eis ei numadamein aschia che la suprazonza centrala vegn buca

Impressiun d'ina dallas davosas radunonzas da delegai dall'Uniu cantunala dils catschadurs da patenta dil Grischun. Sonda proxima ein las delegadas ed ils delegai hosps el Center da congress a Tavau. FOTO H. HUONDER

pli proponida d'ina suletta secziun. Il principi dalla secziun administrativa ei vegnius aboliun connex cun la revisiun totala dils statuts dall'uniun cantunala. Catschadurs e catschadurs dil

Grischun seradunan sonda proxima a lur radunonza da giubileum a Tavau. Quella ha numadamein liug per la 100avla ga. Ultra dallas elecziuns han ils delegai era da sefatschentar d'entginas pro-

postas che pertuccan il menaschi da catscha sco era dall'iniziativa populara concernent la catscha d'atun.

> PAGINA 3

«Place4space» a Mustér

■ (anr/sr) La jamna vargada han scolaras e scolars dil scalem superiur da Mustér e Medel guidiu la promoziun da «Place4space», in project dalla uniun tetgala jugend.gr che dat a giuvenils dil Grischun la pussev'ladad da prender il spazi per creativad e per realisar lur ideas e giavischs. Il venderdis han las mattas ed ils mats da Mustér e Medel presen-

tau a geniturs ed interessai tgei ch'el han empriu e realisau durent treis dis e quei ei buca stau pauc. Cun agid d'experts han las scolaras ed ils scolars realisau films, scenettas, sculpturas e schizun cuschinau ed empriu da dar in giug ch'els enonuschevan aunc buca.

> PAGINA 7

Grazia als dis da project da «place4space» han scolaras e scolars da Mustér e Medel empriu da filmar. MAD

Di dals centers pella natüra

■ (anr/fa) Il center dal Parc Naziunal Svizzer (PNS) a Zernez as partecpescha in sonda, ils 24 mai al terz di da las portas avertas dals centers pella natüra svizzers. Quel di spordscha il PNS guidas specialas tras l'exposiziun actuala in seis center. Quist'exposiziun es dedichada al 100avel giubileum dal PNS. Il böt da l'organisatura da quist di, la rait Centers pella natüra svizzers, es sco chi disch Stefan Triebs dal PNS «da render plü cuntshaintas las sportas multifaras dals centers, ma eir da promover l'inclletta da la populaziun pella natüra e da tilla sensibilisar pella necessità da proteger la biodiversità».

> PAGINA 9

Vittürin cun corp ed orma

■ (anr/rd) Ün hom chi ha ün bun man per lavurar cun chavals es Mario Bezzola da Zernez. Daspö si'infanzia ha'l üna stretta relaziun cun quellas bes-chas. Eir sco hom pensiunà as partecpescha'l cun chavals e charozza a maestranzas naziunalas ed internaziunalas.

> PAGINA 10

In herox dil mintgadi

Viseta en ina casa d'affons el Peru

■ (anr/gv) Ella casa d'affons Urpi Wasi a Cusco en Peru regia legria. Quella legria en in ambient meins plascheivel d'era Barbara Casanova da Sursaisa dapi 32 onns. La dunna da 62 onns ha realisau agl ur dil marcau ed agl ur dalla societad ina casa che porscha plaz a biebein 350 affons. Ella scola ch'ei ina dallas meglieras el marcau da

300 000 habitonts sin bunamein 3500 meters sur mar dat la dunna mudesta e generusa il fundament per ina megliera veta. Barbara Casanova ei ina heroxa dil mintgadi. Ella ei cheu cu ils affons drovan ella ed ella schurmegia ses affons dils prighels dil mintgadi. Il gir tras ils dus baghetgs ei in gir che muenta e che catscha las larmas els

egls. Quei che Barbara Casanova ha creau els biebein 30 onns san ins buca descriver. Las fatschas carinas dils affons descrivan quei il meglia. Igl Urpi Wasi – igl igniv dalla columba sin in crest exponiu – ei in radi da speranza en ina tiara che fa in pass anavon e meinsvart dus anavos.

> PAGINA 5

Barbara Casanova ei egl element. La dunna mudesta e generusa presta dapi 32 onns survetsch social agl ur dil marcau da Cusco en Peru. FOTO G. VENZIN

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226 mail: abo@somedia.ch

Barbara Casanova reparta il gentar — ris ed arveglia. Per 350 affons da Cusco ei la dunna da Sursaissa in radi da speranza.

Ina mumma per 350 affons

Barbara Casanova ei in radi da speranza pils affons da Cusco en Peru

DA GIUSEP VENZIN / ANR

■ «Tia Barbi» ei omnipresenta egl «Urpi Wasi». Ella ei en biro, en cuschina ed en scola. L'onda Barbi pren ils affons sin bratsch, consolescha els e schigienta las larmas ed ella reparta il gentar a 350 affons. La dunna gronda e satela diregia ils affons tier il sault a caschun dil di dalla mumma ed ella reparta las lubrondas als geniturs. «Jeu crei, Barbara ei ina sontga», ha Manuela Derman detg dacuort tier mia secunda viseta a Peru. La dunna da Mustér ei dapi endisch onns a Cusco el marcau ch'era avon 500 onns pils Incas il center dil mund. Ella enconuscha Barbara Casanova sco paucs auters. Gia suenter dus dis egl «Urpi Wasi», egl igniv dalla columba, sun jeu dil medem meini. Barbara Casanova vul denton buc esser ina sontga, ella vul esser sesezza. E quei ei in esser spir carezia. La fatscha dalla dunna da 62 onns tarlischa naven dalla damaun tochen la sera. «Ein quei buca cars affons» damonda ella mei dend ad ina buoba da dus onns il gentar — ris ed arveglia. Ils affons ein cars e Barbara Casanova ei per quels affons in radi da speranza en in mund plein obstachels. Peru ei buca pli ina tiara paupra, mo gest a Peru severificheschan ils plaids da Jean Ziegler che s'engascha tier l'ONU per ch'els paupers dil Tierz mund retscheiven in nutriment dign. «Tiaras cun grondas resursas han adina in pievel en paupradad», ha il politicher svizzer constatava avon onns. Pe-

ru ei ina tiara sin aur cun ina populaziun en paupradad. Igl aur vegn explotaus e repartius sin paucs. Quels che profitechan dallas resursas peruanas ein dapli ils Svizzers che la populaziun peruana. «La scolaziun ei il meglier mied per migliurar la situaziun.» Egl Urpi Wasi meina Barbara Casanova ina dallas meglieras scolas el marcau cun biebin 300 000 habitonts. La dunna da Sursaissa dat tut pils affons dils paupers indigens. Dapi 32 onns dat ella sia veta per in svilup persistent ed il success ei immens. Barbara Casanova ei ina sontga — definitiv.

Ina casa plein legria

Avon 32 onns ei la dunna da Sursaissa decidida da s'engaschar el marcau dils Incas en favur dils affons peruanes ed ha fundau ina casa d'affons. Cun agid da biars amitgs en Svizra ed en Tiaratudestga ha ella engrondiu la casa sil crest a Zarzuela pass per pass e fundau vitier ina scola. Il quater agl ur dil marcau ha ina schliata reputaziun ed ils taxis untgeschan las vias stretgas la sera suenter las sis cu ei fa stgir en Peru. «Has ti buca tema da vegnir sblundergiada», hai jeu dumandau «tia Barbi». «Tgei duei jeu temer, jeu hai gie nuot», ha ella detg ed aschuntau: «Jeu dun era da magliar e scolaziun ad affons da bandits ed aschia laian els mei en ruaus.» Secapescha quitescha ella quei cun in surrir e quei surrir ei captivonts. Dus dis cun Barbara Casanova en sia casa d'affons ei ina aventura emoziunala. Il gir tras la casa cun affons

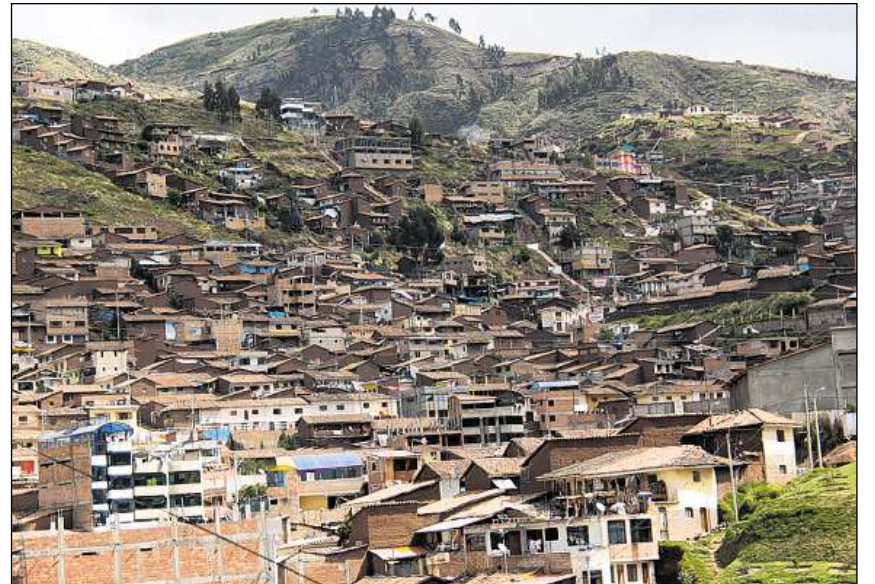
da treis meins tochen 14 onns, tras stanzas da scola e stanzas d'affons pigns, ei in gir che muenta. Sin treis madrazzas fan 15 affons da dus onns ina siesta, ils affons pli pigns dorman giun plaun gest leu nua che la sien derschels, auters han gidontras mess en letgs colorai. Strusch in affon bragia e tut ils affons ein leds da retscheiver ina strieda sur ils cavels, sur la vesta. Els prendan miu maun e las larmas catschan a mi els egl.

Tut auter il suentermiezdi. Egl Urpi Wasi festiveschan ils affons il di dalla mumma e quella fiasta vegn festivada en Peru da camifo. Mintga classa ha semtgau in sault ed ils affons sepresentan en bellezza costumes semtgai dallas mummies cun agid dallas scolastas e da Barbara Casanova. «Ei quei buca grondius?» damonda «tia Barbi» mei duront ils saults ed aschunta: «Quei drova il pievel peruan, quei ei ina part dall'educaziun.» La dunna da Sursaissa ha raschun. Ils affons duein saltar e silmeins quei mument emblidar ch'els ein stuschai agl ur dalla societad. «Quels saults dattan ad els la schientscha da sesezs.» Urpi Wasi ei igl igniv che dat als affons entras ina buna educaziun ed ina excellenta scolaziun il fundament da mitschar dalla paupradad.

Tscheina da benefezi: El rom dalla lavur da matura envida Amanda Deplazes sonda proxima a Surrein ad ina tscheina da benefezi en favur digl Urpi Wasi da Barbara Casanova. Tgi che ha gust da quella tscheina e d'intervignir dapli digl Urpi Wasi sa aunc dar oz in telefon alla giuvna premurada. Quel ei 076 446 71 73.

Fatschas tarlischantas en in mund plein obstachels. Ils affons digl Urpi Wasi han anflau in igniv che empermetta ina buna perspectiva per la veta.

Ils affons vivan agl ur dil marcau en paupradad.

FOTOS G. VENZIN

Poppas ed animalets da teila ein savens ils sulets termagls.

In sault pil di dalla mumma ei obligaziun. Ils Peruans fan fiasta da camifo.

Treis madrazzas porschan plaz da far la siesta a 15 affons.

Ils affons pigns gaudan ina strieda sur ils cavels e sur la veta. La spisa ei pauc varionta, dosta denton la fom ed ei nutritiva.